

Oorlog: mijn vaccin eerst

Posted on 3 april 2021 by Wim Groot

Er lijkt een vaccinoorlog te zijn uitgebroken. We hadden al het gevecht om de AstraZeneca vaccins tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk. De voorzitter van de Europese Commissie, Ursula von der Leyen klaagde vorige week dat er wel vaccins vanuit de EU naar het Verenigd Koninkrijk worden geëxporteerd maar niet andersom.

De Europese Commissie heeft nu de exportrestricties voor vaccins aangescherpt. Vanaf nu kan de export van vaccins van farmaceutische bedrijven die hun leveringsovereenkomst met de EU niet nakomen, worden tegengehouden. De EU wil hiermee vaccins tegenhouden die worden verscheept naar landen die een hogere vaccinatiegraad hebben dan de EU of die zelf vaccins produceren maar deze niet exporteren. De maatregel is vooral bedoeld om AstraZeneca en het Verenigd Koninkrijk dwars te zitten.

‘Ons contract gaat voor’

De Britse regering wees er op haar beurt op dat zij betere contractuele afspraken heeft gemaakt met vaccinproducenten zoals AstraZeneca dan de EU. De Britse

minister van volksgezondheid Matt Hancock zei hierover vorige week in de Financial Times: 'Ons contract gaat boven dat van hen. Dat is contractrecht – dat is heel duidelijk.'

Deze week werd pijnlijk duidelijk dat Nederland in deze vaccinoorlog het onderspit delft. Nederland had vorig jaar de kans om een betere onderhandelingspositie te verwerven bij de inkoop van het AstraZeneca vaccin. Als de Nederlandse regering had geïnvesteerd in de Halix productiefaciliteit in Leiden had het op de eerste rij gezeten bij de inkoop van het vaccin.

Het ministerie van VWS verzuimde echter om snel en daadkrachtig te handelen, zoals wel vaker tijdens deze coronacrisis. Het gevolg is dat in het Verenigd Koninkrijk, dat wel snel handelde, inmiddels meer dan 50% van de volwassen bevolking is gevaccineerd en in ons land minder dan 20%.

Ruzie met leveranciers

Ondertussen heeft het Verenigd Koninkrijk niet alleen een conflict met de EU maar ook met India over de levering van vaccins. Dit ontstond nadat het Serum Institute van India het aantal AstraZeneca vaccins dat het levert aan het Verenigd Koninkrijk terugschroefde van 10 miljoen naar 5 miljoen doses. India wil de vaccins behouden voor de vaccinatie van de eigen bevolking.

Het gevecht om de vaccins gaat inmiddels niet alleen meer tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk. Ook binnen de EU is een strijd uitgebroken om de vaccins. De Oostenrijkse kanselier Sebastián Kurz eiste in een vergadering met zijn EU collega's vorige week dat Oostenrijk meer vaccins krijgt, hoewel gegevens van de Europese Commissie aangeven dat Oostenrijk niet minder krijgt dan andere EU landen.

Het aantal gevaccineerden in Oostenrijk hoort tot de hoogste in de EU en is hoger dan in Nederland. Toch wil Oostenrijk meer vaccins. Het dreigt met een veto voor de aankoop door de Europese Commissie van 100 miljoen extra Pfizer vaccins – bovenop de 500 miljoen vaccins die al zijn gekocht – als Oostenrijk niet meer vaccins krijgt. Als de EU niet binnen twee weken tot deze aankoop overgaat, gaan deze vaccins aan de arm van Europeanen voorbij. De EU staat nu voor de keuze: toegeven aan de chantage van Oostenrijk of uitleggen dat 50 miljoen Europeanen voorlopig niet gevaccineerd kunnen worden.

Mijn branche eerst

Ook armere EU landen als Bulgarije, Letland en Kroatië vinden dat ze achtergesteld worden bij de verdeling van vaccins in de EU. Deze landen hebben vooral het goedkopere AstraZeneca besteld en minder van het duurdere Pfizer vaccin. Nu AstraZeneca leveringsproblemen heeft, ontvangen deze landen minder vaccins dan gedacht.

Niet alleen tussen landen woedt de strijd, ook binnen landen wordt gesteggeld over wie het eerst gevaccineerd wordt. Deze week waren het in Nederland de brandweerlieden die lieten weten dat ze met voorrang gevaccineerd willen worden. In Italië hebben rechters en officieren van justitie opgeroepen tot stiptheidsacties omdat de Italiaanse regering weigert de rechterlijke macht en de leden van het openbaar ministerie met voorrang te vaccineren.

Leraren en werkenden in de gezondheidszorg worden in Italië, naast ouderen en kwetsbaren, als eerste gevaccineerd. Rechters en officieren van justitie in Italië vinden dat zij ook voorrang moeten krijgen en oefenen druk uit op de regionale autoriteiten die de vaccinaties uitvoeren om eerder aan de beurt te komen.

De Britse regering heeft inmiddels aangegeven dat het eerst de gehele volwassen bevolking wil vaccineren voordat het vaccins beschikbaar stelt aan andere landen. De veiligheid van de Britse bevolking staat voorop, aldus de Britse minister voor economische zaken Kwasi Kwarteng deze week.

De coronapandemie leidt tot een (handels)oorlog van allen tegen allen. De oorlog wordt enerzijds uitgevochten om de eigen bevolking als eerste te vaccineren.

De andere kant van de oorlog is dat vaccins worden gebruikt om politieke en economische invloed te verkrijgen. Dat laatste is een belangrijk doel voor landen als Rusland en China. Deze landen exporteren meer dan zestig procent van de vaccins die ze produceren naar andere landen. Zij kiezen ervoor om niet hun eigen bevolking te vaccineren maar hun vaccines aan andere landen te verkopen in ruil voor geld en politieke invloed.

Zelfzuchtigheid

Om maar zo snel mogelijk te vaccineren accepteren sommige Europese landen het Russische Sputnik vaccin en het Chinese Sinopharm vaccin. Deze vaccins zijn niet goedgekeurd door de Europese Geneesmiddelen Autoriteit EMA. Het Sinopharm vaccin wordt gebruikt ondanks dat het minder veilig en minder effectief is dan de vaccins uit westerse landen. De Servische president Aleksander Vucic was zelfs bereid om uit dankbaarheid voor de Chinese hulp de Chinese vlag te kussen. Inmiddels krijgen Chinese bedrijven in Servië ruim baan en zijn er in Servië meer mensen gevaccineerd dan in ons land.

Ondertussen komt van de plechtige beloftes die westerse landen vorig jaar nog deden om vaccins beschikbaar te stellen aan armere landen weinig terecht. Zo heeft het Verenigd Koninkrijk geld beloofd aan het COVAX programma om vaccins te kopen voor arme landen, maar weigert het vaccins te sturen zolang de Britse bevolking nog niet gevaccineerd is.

De EU heeft beloofd in het eerste kwartaal van dit jaar 23 miljoen vaccins te sturen naar 59 armere landen. Daarvan krijgt India er 10 miljoen, een druppel op de gloeiende plaat voor een land met een bevolking van 1.4 miljard mensen. Leiders van armere landen, zoals de president van Zuid Afrika Cyril Ramaphosa, klagen openlijk over de zelfzuchtigheid van westerse landen. De bevolking van armere landen is vooralsnog het grootste slachtoffer van de vaccinoorlog.